

शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम् ।

1. कोष्ठकात् समुचितमुत्तरं निर्धार्य लिखत ।

१. अष्टाङ्गहृदयस्य कर्ता कः ?

(चरकः, सुश्रुतः, वाग्भटः) उ. वाग्भटः

२. व्यायामो नाम ----- भवति ।

(शरीरायासजननं कर्म, शरीरालस्यजननं कर्म, शरीरपुष्टिजननं कर्म) उ. शरीरायासजननं कर्म

३. व्यायामेन किं लभते ?

(कर्मोत्सुकता, आलस्यः, बुद्धिविकासः) उ. कर्मोत्सुकता

४. भारतीयचिकित्साशास्त्रः कः ?

(आयुर्वेदः, प्रकृतिचिकित्सा, होमियोपति) उ. आयुर्वेदः

५. स्नाने अधः कायस्य - केन जलेन परिषेकः कार्यः ?

(शीतजलेन, उष्णजलेन, समशीतोष्णजलेन) उ. उष्णजलेन

६. उत्तमाङ्गः कः ?

(उदरः, शिरः, पादः) उ. शिरः

ii. . मातृकानुसारं सन्धिच्छेदं कुरुत ।

क. उदाः-

प्राधान्यमस्ति = प्राधान्यम् + अस्ति ।

आरोग्यमस्ति = ----- + -----

उपकारमस्ति = ----- + -----

ख. उदाः-

शयनात्पूर्वम् = शयनात् + पूर्वम् ।

गमनात्पूर्वम् = ----- + -----

पठनात्पूर्वम् = ----- + -----

iii. यथोचितं योजयत ।

A.

शरीरमाद्यं खलु धर्मसाधनम् ।	पञ्चभूतात्मकस्य प्रपञ्चस्य अनुकृतिरेव शरीरम् ।
-----------------------------	--

ആയുസ്സിന്റെ വേദമാണ് ആയുർവ്വേദം.	त्रिदोषाणां समावस्था एव आरोग्यम् ।
പഞ്ചഭൂതാത്മകമായ പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ അനുകൂതിയാണ് ശരീരം.	आयुर्वेदशास्त्रे चरकसंहिता, सुश्रुतसंहिता, अष्टാङ്ഗഹൃदयादयःअतिप्रसिद्धाः ग्रन्थाः उपलभ्यन्ते ।
ആയുർവ്വേദശാസ്ത്രത്തിൽ ചരകസംഹിത, സുശ്രുതസംഹിത, അഷ്ടാംഗഹൃദയം തുടങ്ങിയ അതിപ്രസിദ്ധങ്ങളായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ഉണ്ട്.	आयुषः वेदः आयुर्वेदः ।

B.

क	ख
ആഹാരശുദ്ധിയില്ലാത്ത ശരീരത്തിനും മനസ്സിനും ശുദ്ധി കൈവരുന്നില്ല.	शिरसः परिषेकः शीतजलेन कर्तव्यः ।
തല കഴുകേണ്ടത് തണുത്ത വെള്ളത്തിലാണ്.	व्यायामः कालानुसारी शरीरानुसारी च कर्तव्यः ।
വ്യായാമം കാലവും ശരീരവും അനുസരിച്ച് ചെയ്യേണ്ടതാണ്.	आहारशुद्धेरेव शरीरस्य मनसः च शुद्धिः सम्पद्यते ।

C.

धर्मपरो भव ।	യഥാകാലം ഹിതവും മിതവും സത്യവും പറയുക.
आत्मवत् सर्वानपि पश्येत् ।	പാപകർമ്മങ്ങൾ വർജ്ജിക്കുക.
यथाकालं हितं, मितं, सत्यं च भाषेत ।	ധർമ്മപരനായി തീരുക.
पापकर्म वर्जयेत् ।	തന്നെപ്പോലെ തന്നെ എല്ലാവരെയും കാണുക.

iv. अधोदत्तां खण्डिकां पठित्वा प्रादेशिकभाषया आङ्ग्लभाषया वा विवर्तयत ।

भारतीयचिकित्साशास्त्रः भवति आयुर्वेदः । आयुषः वेदः एव आयुर्वेदः । अस्मिन् शास्त्रे चरकसंहिता, सुश्रुतसंहिता, अष्टाङ्गहृदयः इत्यादयः अतिप्रसिद्धाः ग्रन्थाः उपलभ्यन्ते । तेषु उपलभ्यमानाः उपदेशाः आरोग्याय कल्पन्ते । त्रिदोषस्य समावस्था एव आरोग्यम् ।

v. उदाहरणानुसारं रेखाङ्कितपदानां स्थाने उचितपदानि स्वीकृत्य वाक्यं परिवर्त्य लिखत ।

उदाः- सौम्या सुधाखण्डः लिखति
सौम्या सुधाखण्डेन लिखति ।

रमेशः कन्दुकं क्रीडति ।

----- ।

बालिका दन्तकूर्चः दन्तधावनं करोति ।

----- ।

आरक्षकः दण्डः ताडयति ।

----- ।

vi. सूचनाः उपयुज्य आयुर्वेदशास्त्रमनुसृत्य दैनिकीं लिखत ।

(प्रातः पञ्चवादने उत्थानं, स्नानं, व्यायामं, प्रार्थना, पठनं, भोजनं, विद्यालयगमनं, क्रीडा, सन्ध्यावन्दनं करोति, रात्रौ दशवादने स्वपिति ।)

उत्तरम्

दिनचर्या(मम एकं दिनम्)

अहं प्रभाते पञ्चवादने उत्तिष्ठामि । दन्तधावनं करोमि । सपादपञ्चवादने व्यायामं करोमि । पादोन

षट्वादने स्नानं करोमि । स्नानानन्तरं देवं प्रार्थयामि । अनन्तरं षड्वादने अहं पुस्तकं पठामि ।

सप्तवादने अहं गृहकार्याणि करोमि । अष्टवादने प्रभातभक्षणं खादामि । अनन्तरं दिनपत्रं पठामि । सार्ध

अष्टवादने विद्यालयं गच्छामि ।

सायाह्ने पञ्चवादने विद्यालयात् प्रत्यागत्य चायां पीत्वा क्रीडामि । षड्वादने स्नात्वा सन्ध्यावन्दनं

करोमि । नववादने दूरदर्शनं पश्यामि । सार्धनववादने भक्षणं खादामि । दशवादने स्वपिमि ।

vii. कः प्रतिगणे न अन्तर्भवति

★ चरकसंहिता, सुश्रुतसंहिता, अष्टाङ्गहृदयं, लीलातिलकम् । उ. लीलातिलकम्

- ★ धर्मपरो भव, हितं मितं सत्यं च भाषेत, असत्यं वदतु, न वेगान् ईरयेद् बलात् । उ. असत्यं वदतु
- ★ व्यायामः, शरीरस्य आरोग्यं, कर्मोत्सुकता, अलसता । उ. अलसता

viii. समयवाचकपदानि उपयुज्य दैनिकीं पुनर्लिखत

क

रमेशः ब्राह्ममुहूर्ते उत्तिष्ठति । सः (5: 00am) दन्तधावनं करोति । (5:30am) स्नानं कृत्वा प्राणायामं ध्यानं च परिशीलयति । (6:15am) स्वाध्यायं करोति । (8:45 am) विद्यालयं प्रति गच्छति । पश्चात् (4:45pm) विद्यालयात् प्रत्यागच्छति ।

उत्तरम्

रमेशः ब्राह्ममुहूर्ते उत्तिष्ठति । सः प्रभाते पञ्चवादने दन्तधावनं करोति । सार्धं पञ्चवादने स्नानं कृत्वा प्राणायामं ध्यानं च परिशीलयति । सपाद षड्वादने स्वाध्यायं करोति । पादोन नववादने विद्यालयं प्रति गच्छति । पश्चात् पादोन पञ्चवादने विद्यालयात् प्रत्यागच्छति ।

ख

सचिन्टेन्दुल्करः प्रतिदिनं सायंकाले - - - - - (3:30 pm) क्रीडाङ्कणं गच्छति । - - - - - (4:00pm) व्यायामं करोति । - - - - - (4:45pm) क्रीडायाः परिशीलनं करोति । तदनन्तरं - - - - - (7:30pm) गृहं गच्छति । - - - - - (7:45pm) स्नानं करोति । - - - - - (8:pm) ध्यानं करोति । - - - - - (8:15pm) भोजनं स्वीकरोति ।

उत्तरम्

सचिन्टेन्दुल्करः प्रतिदिनं सायंकाले सार्धत्रिवादने क्रीडाङ्कणं गच्छति । चतुर्वादने व्यायामं करोति । पादोन पञ्चवादने क्रीडायाः परिशीलनं करोति । तदनन्तरं सार्धसप्तवादने गृहं गच्छति । पादोन अष्टवादने स्नानं करोति । अष्टवादने ध्यानं करोति । सपाद अष्टवादने भोजनं स्वीकरोति ।

ग.

वासुदेवः प्रातः - - - - - (5am) उत्तिष्ठति । तदा सः - - - - - (5:30am) भ्रमणाय उद्यानं गच्छति । - - - - - (6am) गृहं प्रत्यागच्छति । - - - - - (7am) स्नानादिकं करोति । - - - - - (8:45am) प्रभातभक्षणं कृत्वा विद्यालयं गच्छति । चतुर्वादनपर्यन्तं तत्र विविधविषयान् पठति । - - - - - (5pm) गृहं प्रत्यागच्छति । - - - - - (6:15pm) सन्ध्यावन्दनं करोति । पठनानन्तरं - - - - - (10pm) शेते ।

उत्तरम्

वासुदेवः प्रातः पञ्चवादाने उत्तिष्ठति । तदा सः सार्धपञ्चवादाने भ्रमणाय उद्यानं गच्छति । षड्वादाने गृहं प्रत्यागच्छति । सप्तवादाने स्नानादिकं करोति । पादोनववादाने प्रभातभक्षणं कृत्वा विद्यालयं गच्छति । चतुर्वादनपर्यन्तं तत्र विविधविषयान् पठति । पञ्चवादाने गृहं प्रत्यागच्छति । सपादषड्वादाने सन्ध्यावन्दनं करोति । पठनानन्तरं दशवादाने शेते ।

ix. स्वकीयदैनिकाचारणामिव सामाजिकाचारणामपि प्राधान्यमस्ति ।

अष्टाङ्गहृदयमनुसृत्य सूचनानुसारं लघूपन्यासं लिखत ।

(धर्मपरः, आत्मवत् सर्वान् पश्येत, हितं, नितं भाषणं, सत्यं, पापवर्जनं, सद्गतम्)

अधोदत्तां खण्डिकां पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि लिखत ।

x. अधोदत्तां खण्डिकां पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत ।

भारतीयचिकित्साशास्त्रस्य आयुर्वेदः इति नाम । सत्त्वात्मसंयोगः आयुः । आयुषः वेदः आयुर्वेदः । अस्मिन् शास्त्रे चरकसंहिता, सुश्रुतसंहिता, अष्टाङ्गहृदयः इति अतिप्रसिद्धाः ग्रन्थाः उपलभ्यन्ते । पञ्चभूतात्मकस्य प्रपञ्चस्य अनुकृतिरेव शरीरम् । तच्च नीरोगं भवेत् । त्रिदोषस्य समावस्था एव आरोग्यम् । अष्टाङ्गहृदये मानवानाम् आरोग्यपालनं तद्वारा राष्ट्रसमाजयोः निरामया सुस्थितिश्च कथं साधयितुं शक्यते इति सम्यक् विवृणोति ।

१. भारतीयचिकित्साशास्त्रः कः?
२. प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्येण चरकेण विरचितः ग्रन्था का ?
३. त्रिदोषस्य समावस्था भवति - - - - - ।
४. समाजस्य व्यक्तेः च आरोग्यपालनमधिकृत्य कुत्र सम्यक् विवृणोति ?
५. गद्यांशस्य आशयं स्ववाक्यैः संगृह्य लिखत ।

उत्तरम्

१. भारतीयचिकित्साशास्त्रः आयुर्वेदः ।
२. प्रसिद्ध आयुर्वेदाचार्येण चरकेन विरचितः ग्रन्था चरकसंहिता ।
३. त्रिदोषस्य समावस्था भवति आरोग्यम् ।
४. समाजस्य व्यक्ते च आरोग्यपालनमधिकृत्य अष्टाङ्गहृदये सम्यक् विवृणोति ।
५. स्ववाक्यैः लिखत ।

xi. पेटिकायां रिक्तस्थानानि यथासंख्यं पूरयत ।

1. एकम्	2. -----
3. त्रीणि	4. -----
5. पञ्च	6. -----
7. सप्त	8. -----
9. नव	10. -----

उत्तरम्

1. एकम्	2. द्वे
3. त्रीणि	4. चत्वारि
5. पञ्च	6. षट्
7. सप्त	8. अष्ट
9. नव	10. दश

RATHI T.

GHSS. VARA VOOR. THRISSUR

TEAM NAVADHARA IN ASSOCIATION WITH NAVADARSAN 2021